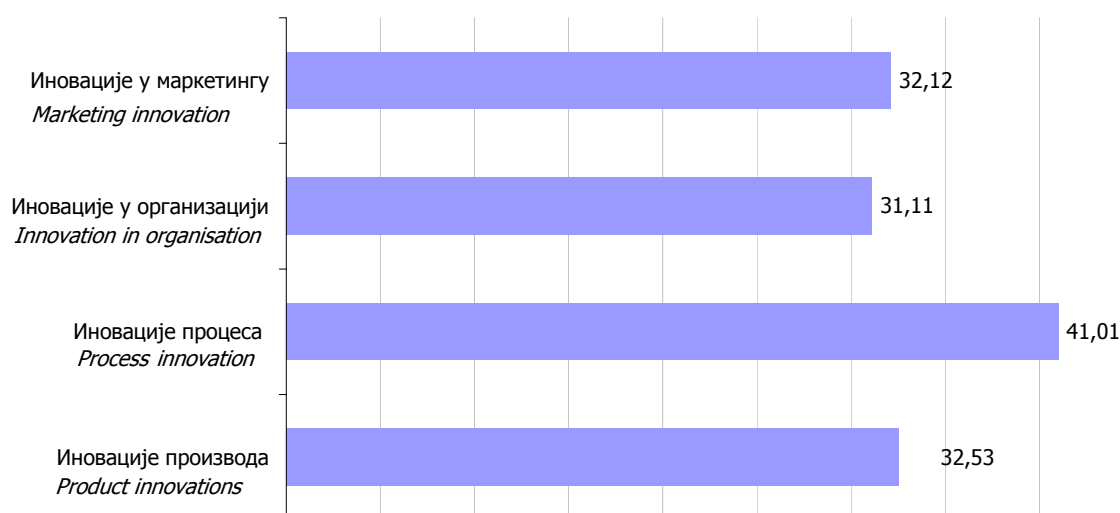

ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА У ПЕРИОДУ 2006 – 2008. ГОДИНЕ
ЕКСПЕРИМЕНТАЛНО ПИЛОТ ИСТРАЖИВАЊЕ

INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES IN PERIOD 2006-2008
EXPERIMENTAL PILOT SURVEY

Графикон 1. Учешће предузећа према врсти иновације у периоду 2006 – 2008. године
Graph 1. Share of enterprises by type of innovation in period 2006 - 2008

Републички завод за статистику, у сарадњи са Министарством науке и технологије, објављује податке о иновативним активностима предузећа која се односе на период 2006 – 2008. године, а добијени су на основу спроведеног експерименталног пилот истраживања (ИНОВ). Овим истраживањем добијени су подаци о активностима предузећа на иновацијама производа (физичког производа или услуге), иновацијама процеса, иновацијама у организацији предузећа и иновацијама у маркетингу. Већина података се односи на нове или знатно побољшане производе и услуге, примјену нових или знатно побољшаних процеса, логистике и начина дистрибуције.

У табелама су приказани подаци о основним карактеристикама и активностима предузећа, према њиховој величини, подручју дјелатности те процентуалној заступљености добијених одговора.

Republika Srpska Institute of Statistics, in cooperation with the Ministry of Science and Technology, publishes data on innovation activity of enterprises referring to the period 2006-2008. These were obtained on the basis of the experimental pilot survey (INOV) which was carried out. This survey provided data on activities of enterprises concerning innovation of products (goods or service), process innovation, innovation in enterprise organization, and marketing innovation. Most of the data refer to new or significantly improved products and services, application of new or significantly improved processes, logistics and distribution method.

Tables provide data on main characteristics and activities of enterprises, according to their size, section of activity, and percentage representation of answers obtained.

На основу анализе добијених података посматраног узорка предузећа, уочава се да је 32,53% предузећа посматраног узорка увело иновацију производа (физичког производа или услуге), иновацију процеса увело је 41,01% предузећа, иновацију у организацији предузећа 31,11% а иновацију у маркетингу 32,12% предузећа посматраног узорка.

Највећи интензитет иновација постигнут је у иновацији процеса, и то велика предузећа (72,55%), средња (41,69%) и мала (28,86%).

Ако посматрамо предузећа са аспекта иновативно активних предузећа, односно предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) и/или иновацију процеса, те су имала напуштене или недовршене иновативне активности у периоду 2006 – 2008. године, уочавамо да је од укупног броја посматраних предузећа у узорку њих 45,25% иновативно активно.

Иновативна активност предузећа се повећава са повећањем њихове величине, тако да је 80,39% иновативно активних предузећа у посматраном броју великих предузећа, затим 46,78% у посматраном броју средњих предузећа, док је 30,20% иновативно активних предузећа из групе малих предузећа.

Када посматрамо само иноваторе производа, 66,67% је учешће великих предузећа, 33,90% средњих и 18,12% малих предузећа. Велика предузећа су водећа и у области иновација процеса (72,55%), затим средња предузећа (41,69%) и мала предузећа (28,86%).

Највећи број предузећа, која припадају групи повезаних предузећа, су велика предузећа (50,98%) у односу на укупан број великих предузећа посматраног узорка, што се односи и на иновативно активна предузећа (53,66%).

Што се тиче развоја саме иновације, када је у питању иновација производа, предузећа су новоуведене производе (физичке производе или услуге) углавном развијала унутар самих предузећа или групе повезаних предузећа којој припадају (60,87%), док су се најмање одлучивала да развој новоуведених производа препусте другим предузећима или институцијама (8,70%).

Иноватори процеса су се највише одлучивали за сарадњу са другим предузећима или институцијама у току развоја иновација процеса (39,90%), а најмањи број предузећа за равој иновација процеса у другим предузећима (21,18%).

Предузећа која су у периоду 2006 – 2008. године била иновативно активна највише су набављала машине, опрему и софтвере (88,39%), затим вршила обуку запосленика унутар или изван предузећа усмјерену на развој и/или унапређење нових или знатно побољшаних производа и процеса (69,64%), затим вршила интерне активности истраживања и развоја (66,07%), увођење иновација на тржиште (46,88%), остале иновативне активности (40,63%) и користила екстерне услуге истраживања и развоја (32,59%), а најмање вршила куповину знања које се налази изван предузећа (26,79%).

У складу са тим највећи издаци у 2008. години били су за набавку машина, опреме и софтвера (61,73%) а најмање за усвајање екстерног знања усмјереног на иновативне активности („know-how“, патенти и слично), (0,29%).

Као најзначајнији ефекат који су постигли иновативним активностима, предузећа су навела побољшање квалитета производа или услуга (38,39%).

On the basis of analysis of obtained data of the observed sample of enterprises, we can note that 32.53% of enterprises of the observed sample introduced product innovation (goods or service). Process innovation was introduced by 41.01% of enterprises, innovation in enterprise organization 31.11%, and marketing innovation by 32.12% of enterprises from the observed sample.

The highest intensity of innovation was realised in the field of process innovation, in large enterprises (72.55%), medium enterprises (41.69%), and in small (28.86%).

When we observe enterprises from the point of view of innovation active enterprises, that is, those enterprises which have introduced product innovation (of goods or service), and/or process innovation, and also had abandoned or ongoing innovation activities in the period 2006-2008, we can see that 45.25% out of the total number of observed enterprises in the sample were innovation active.

Innovation activity of enterprises increases as their size increases. Therefore, there is 80.39% of innovation active enterprises in the observed number of large enterprises, 46.78% in the observed number of medium enterprises, while 30.20% of innovation active enterprises is in the group of small enterprises.

When we observe product innovators only, 66.67% are large enterprises, 33.90% medium enterprises, and 18.12% are small enterprises. Large enterprises are leaders in the field of process innovation with (72.55%), while medium enterprises are represented with (41.69%) and small with (28.86%).

Most of the enterprises which are a part of an enterprise group are large enterprises (50.98%) in relation to the total number of large enterprises of the observed sample, which also refers to innovation active enterprises (53.66%).

When it comes to development of innovation itself, concerning product innovation, enterprises mostly developed newly introduced products (goods or services) inside enterprises or groups of enterprises they belong to (60.87%), while in the smallest number of cases they decided to give development of newly introduced products over to other enterprises or institutions (8.70%).

Process innovators mostly decided to cooperate with other enterprises or institutions while developing process innovation (39.90%), and in the smallest number of cases decided to develop process innovation in other enterprises (21.18%).

Enterprises which during the period 2006-2008 were innovation active mostly purchased machines, equipment and software (88.39%), carried out staff training in or out of enterprise with aim to develop and/or improve new or significantly improved products and processes (69.64%), and also intramural research and development activities (66.07%), introducing innovation to the market (46.88%), other innovation activities (40.63%), and extramural research and development services (32.59%), while the smallest number of enterprises were buying external knowledge (26.79%).

In line with this, the highest expenditure in 2008 was for purchase of machines, equipment and software (61.73%), while the least was spent on acquirement of extramural knowledge concerning innovation activities ("know-how", patents, etc.), (0.29%).

As the most important effect which was accomplished through innovation activities, enterprises stated improvement of quality of products or services (38.39%).

1. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАЦИЈЕ И ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА У ПЕРИОДУ 2006 – 2008. ГОДИНЕ
ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION AND SIZE OF ENTERPRISE IN PERIOD 2006 – 2008

%

Величина предузећа	Учешће предузећа у узорку <i>Share of enterprises in sample</i>	Предузећа која су увела иновације <i>Enterprises introduced innovation of</i>				<i>Enterprise size</i>
		производа/ услуге <i>product/ service</i>	процеса <i>process</i>	у организацији предузећа <i>in enterprise organisation</i>	у маркетингу <i>in marketing</i>	
УКУПНО	100	32,53	41,01	31,11	32,12	<i>TOTAL</i>
мала	30,10	18,12	28,86	18,79	21,48	<i>small</i>
средња	59,60	33,90	41,69	33,22	34,58	<i>medium</i>
велика	10,30	66,67	72,55	54,90	49,02	<i>large</i>

2. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАЦИЈЕ И ПОДРУЧЈУ ДЈЕЛАТНОСТИ У ПЕРИОДУ 2006 – 2008. ГОДИНЕ
ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION AND SECTION IN PERIOD 2006 – 2008

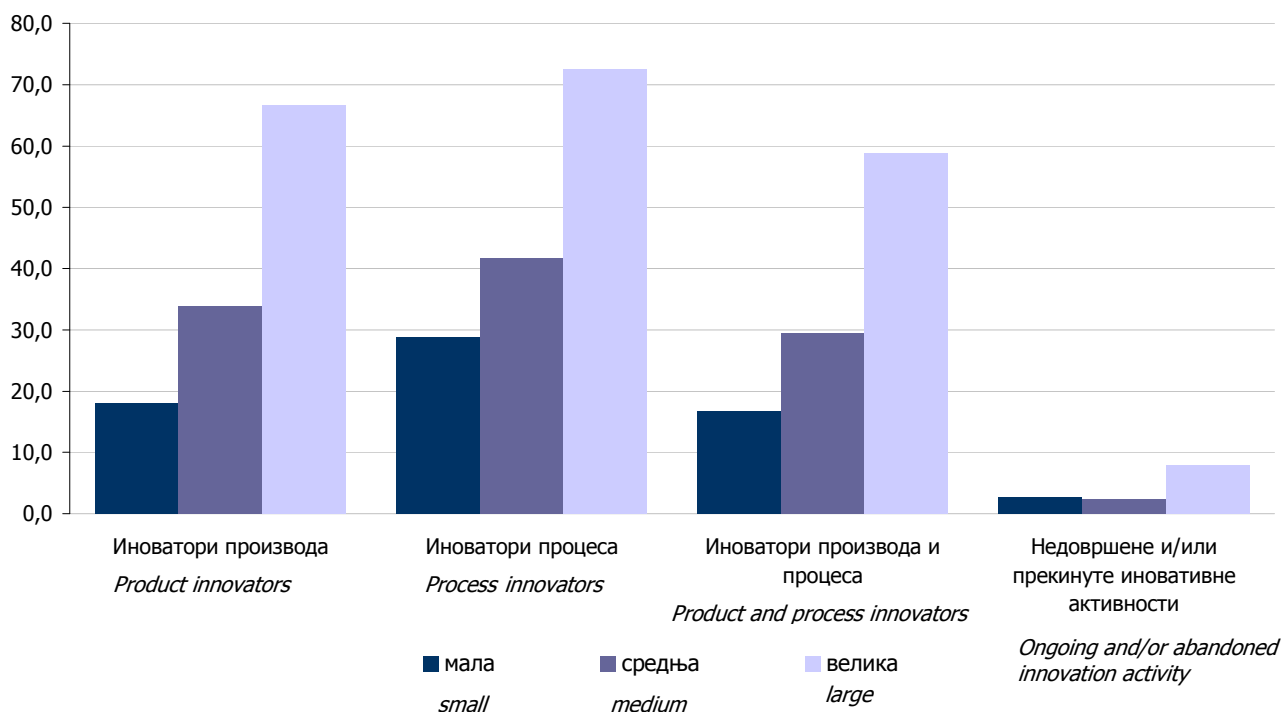
%

Величина предузећа	Учешће предузећа у узорку <i>Share of enterprises in the sample</i>	Предузећа која су увела иновације <i>Enterprises introduced innovation of</i>				<i>Enterprise size</i>
		производа/ услуге <i>product/ service</i>	процеса <i>process</i>	у организацији предузећа <i>in enterprise organisation</i>	у маркетингу <i>in marketing</i>	
УКУПНО	100	32,53	41,01	31,11	32,12	<i>TOTAL</i>
C Вађење руда и камена	2,22	18,18	27,27	27,27	18,18	<i>C Mining and quarrying</i>
D Прерађивачка индустрија	56,77	36,30	43,77	30,25	34,52	<i>D Manufacturing</i>
E Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом	7,47	24,32	43,24	32,43	16,22	<i>E Electricity, gas and water supply</i>
G Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	16,77	13,25	30,12	26,51	27,71	<i>G Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods</i>
I Саобраћај, складиштење и везе	6,26	35,48	29,03	25,81	25,81	<i>I Transport, storage and communication</i>
J Финансијско посредовање	4,65	69,57	69,57	60,87	65,22	<i>J Financial intermediation</i>
K Активности у вези са некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	5,86	34,48	37,93	34,48	27,59	<i>K Real estate, renting and business activities</i>

3. ИНОВАТИВНО АКТИВНА ПРЕДУЗЕЋА¹ У ПЕРИОДУ 2006 – 2008. ГОДИНЕ
INNOVATION ACTIVE ENTERPRISES¹ IN PERIOD 2006 – 2008

%

Величина предузећа	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Enterprise size</i>
Учешће предузећа у узорку	100	30,10	59,60	10,30	<i>Share of enterprises in sample</i>
Иновативно активна предузећа у узорку	45,25	30,20	46,78	80,39	<i>Innovation active enterprises¹ in sample</i>
Иноватори производа ²	32,53	18,12	33,90	66,67	<i>Product innovators²</i>
Иноватори процеса ³	41,01	28,86	41,69	72,55	<i>Process innovators³</i>
Иноватори производа и процеса ⁴	28,69	16,78	29,49	58,82	<i>Product and process innovators⁴</i>
Недовршене и/или прекинуте иновативне активности ⁵	3,03	2,68	2,37	7,84	<i>Ongoing and/or abandoned innovation activity⁵</i>

Графикон 2. Иновативне активности предузећа у периоду 2006 – 2008. године
Graph 2. Innovation activity of enterprises in period 2006 - 2008

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) или иновацију процеса, или предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула (напуштене или прекинуте иновативне активности).
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product and process innovation or those that had ongoing or abandoned innovation activity.

² Иноватори производа су предузећа која су увела само иновацију производа.
Product innovators are enterprises that have introduced only product innovation.

³ Иноватори процеса су предузећа која су увела само иновацију процеса.
Process innovators are enterprises that have introduced only process innovation.

⁴ Иноватори производа и процеса су предузећа која су увела иновацију производа и иновацију процеса.
Product and process innovators are enterprises that have introduced product and process innovation.

⁵ Недовршене и/или напуштене иновативне активности су предузећа која су започела иновативну активност али је нису довршили или су је прекинули.
Ongoing and/or abandoned innovation activity are enterprises that had ongoing or abandoned innovation activity and have not introduced any type of innovation.

4. ОПШТИ ПОДАЦИ О ПРЕДУЗЕТИМА КОЈА СУ ДИО ГРУПЕ ПОВЕЗАНИХ ПРЕДУЗЕЋА
BASIC INFORMATION ABOUT ENTERPRISES WHICH ARE PART OF AN ENTERPRISE GROUP

%

Величина предузећа	УКУПНО TOTAL	Мала Small	Средња Medium	Велика Large	Enterprise size
Предузећа која припадају групи повезаних предузећа					Enterprises which are part of an enterprise group
предузећа у узорку	22,63	11,41	23,39	50,98	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	29,91	6,67	30,43	53,66	innovation active enterprises ¹
Предузећа која припадају групи повезаних предузећа и имају управу у иностранству					Enterprises which are part of an enterprise group and have foreign head office
предузећа у узорку	40,18	35,29	39,13	46,15	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	44,78	-	42,86	54,55	innovation active enterprises ¹

5. ТРЖИШТА НА КОЈИМА СУ ПРЕДУЗЕЋА ПРОДАВАЛА СВОЈЕ ПРОИЗВОДЕ (ФИЗИЧКЕ ПРОИЗВОДЕ ИЛИ УСЛУГЕ) У ПЕРИОДУ 2006 – 2008. ГОДИНЕ
MARKETS IN WHICH ENTERPRISES SOLD GOODS AND SERVICES IN PERIOD 2006 - 2008

%

Тржиште	УКУПНО TOTAL	Мала Small	Средња Medium	Велика Large	Market
Република Српска					Republika Srpska
предузећа у узорку	89,90	92,62	89,15	86,27	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	91,07	91,11	91,30	90,24	innovation active enterprises ¹
Федерација Босне и Херцеговине или Брчко Дистрикт					Federation of Bosnia and Herzegovina or Brčko District
предузећа у узорку	62,02	59,73	61,69	70,59	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	70,09	66,67	68,12	80,49	innovation active enterprises ¹
Земље Европске Уније или земље кандидати					EU countries or candidates countries
предузећа у узорку	37,78	27,52	39,32	58,82	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	46,88	37,78	45,65	60,98	innovation active enterprises ¹
Остале државе					Other countries
предузећа у узорку	30,30	24,16	30,17	49,02	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	38,84	33,33	36,23	53,66	innovation active enterprises ¹

5.1. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ТРЖИШТУ НА КОЈЕМ СУ ОСТВАРИЛА НАЈВЕЋИ ПРОМЕТ У ПЕРИОДУ 2006 - 2008. ГОДИНЕ
ENTERPRISES BY MARKETS IN WHICH THEY ACHIEVED THE HIGHEST TURNOVER IN PERIOD 2006 - 2008

%

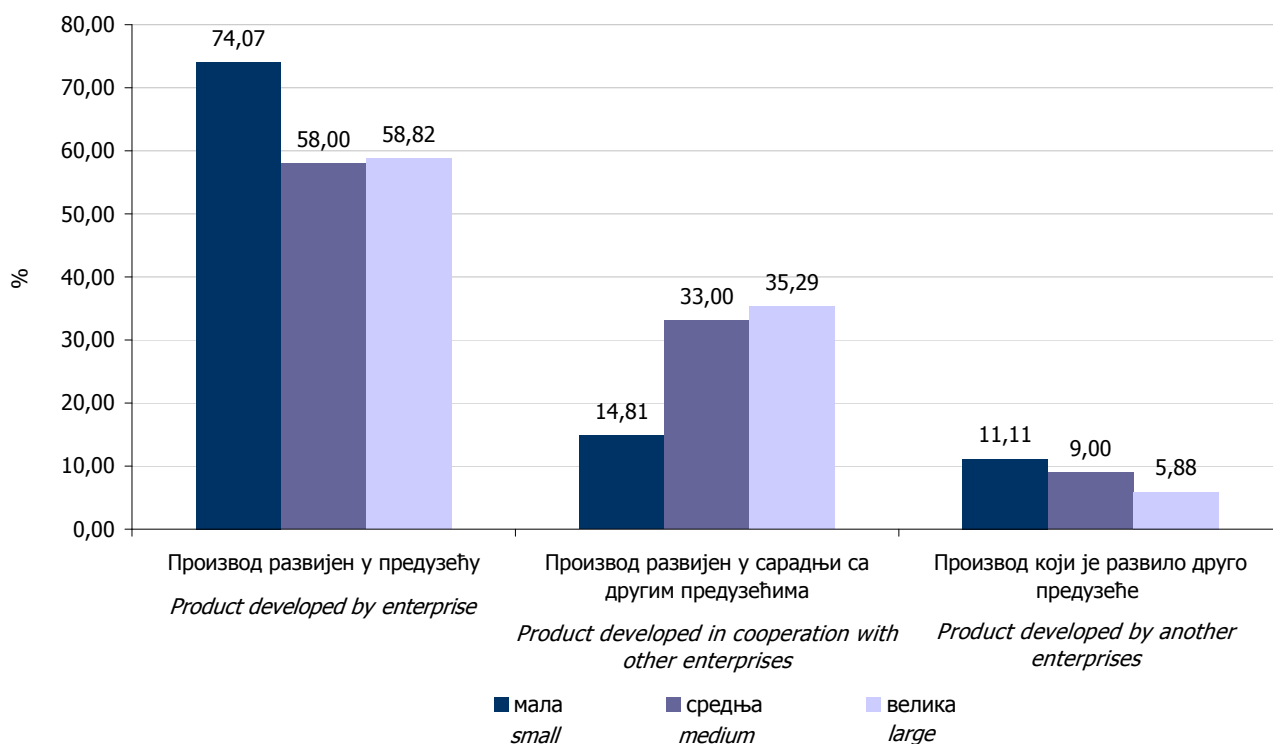
Тржиште	УКУПНО TOTAL	Мала Small	Средња Medium	Велика Large	Market
Република Српска					Republika Srpska
предузећа у узорку	70,10	74,50	69,83	58,82	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	66,96	71,11	67,39	60,98	innovation active enterprises ¹
Федерација Босне и Херцеговине или Брчко Дистрикт					Federation of Bosnia and Herzegovina or Brčko District
предузећа у узорку	7,07	6,71	6,44	11,76	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	7,59	8,89	5,80	12,20	innovation active enterprises ¹
Земље Европске Уније или земље кандидати					EU countries or candidates countries
предузећа у узорку	15,35	10,74	17,29	17,65	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	17,41	11,11	20,29	14,63	innovation active enterprises ¹
Остале државе					Other countries
предузећа у узорку	7,47	8,05	6,44	11,76	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	8,04	8,89	6,52	12,20	innovation active enterprises ¹

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) или иновацију процеса, или предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула (напуштене или прекинуте иновативне активности).
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product and process innovation or those that had ongoing or abandoned innovation activity.

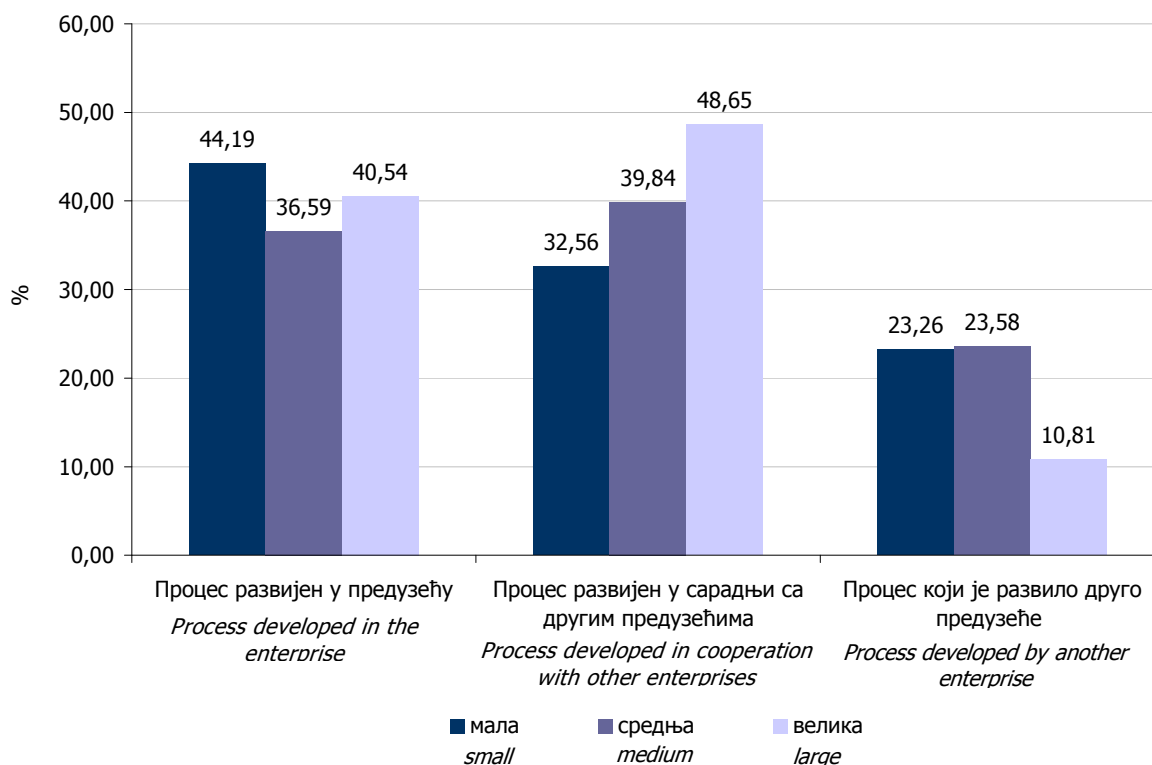
6. ИНОВАТОРИ ПРОИЗВОДА И ИНОВАТОРИ ПРОЦЕСА ПРЕМА НОСИОЦИМА РАЗВОЈА ИНОВАЦИЈЕ
PRODUCT INNOVATORS AND PROCESS INNOVATORS BY HOLDERS OF INNOVATION DEVELOPMENT

%

Носиоци развоја иновација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Holders of innovation development</i>
Иноватори производа	32,53	18,12	33,90	66,67	<i>Product innovators</i>
производ развијен у предузећу	60,87	74,07	58	58,82	<i>product developed by the enterprise</i>
производ развијен у сарадњи са другим предузећима	30,43	14,81	33	35,29	<i>product developed in cooperation with other enterprises</i>
производ који је развило друго предузеће	8,70	11,11	9	5,88	<i>product developed by another enterprise</i>
Иноватори процеса	41,01	28,86	41,69	72,55	<i>Process innovators</i>
процес развијен у предузећу	38,92	44,19	36,59	40,54	<i>process developed in the enterprise</i>
процес развијен у сарадњи са другим предузећима	39,90	32,56	39,84	48,65	<i>process developed in cooperation with other enterprises</i>
процес који је развило друго предузеће	21,18	23,26	23,58	10,81	<i>process developed by another enterprises</i>

Графикон 3. Иноватори производа према носиоцима развоја иновације производа
Graph 3. Product innovators by holders of product innovation development

Графикон 4. Иноватори процеса према носиоцима развоја иновације процеса
Graph 4. Process innovators by holders of process innovation development

7. ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА¹ ПРОВЕДЕНЕ У ПЕРИОДУ 2006 – 2008. ГОДИНЕ
INNOVATION ACTIVITIES OF ENTERPRISES¹ REALIZED IN PERIOD 2006 – 2008

%

Иновативне активности	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Innovation activities</i>
Укупне интерне активности истраживања и развоја	66,07	57,78	65,94	75,61	<i>Intramural research and development, total</i>
континуиране активности истраживања и развоја	30,41	30,77	23,08	51,61	<i>continuous R&D</i>
повремене активности истраживања и развоја	69,59	69,23	76,92	48,39	<i>occasional R&D</i>
Екстерне услуге истраживања и развоја	32,59	20	30,43	53,66	<i>Extramural R&D</i>
Набавка машина, опреме и софтвера	88,39	86,67	86,96	95,12	<i>Acquisition of machinery, equipment and software</i>
Набавка знања које се налази изван предузећа	26,79	28,89	23,19	36,59	<i>Acquisition of other external knowledge</i>
Обука за иновативне активности	69,64	60	68,84	82,93	<i>Training for innovation activities</i>
Увођење иновација на тржиште	46,88	40	46,38	56,10	<i>Marketing introduction of innovation</i>
Остале иновативне активности	40,63	24,44	39,13	63,41	<i>Other innovation activities</i>

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) или иновацију процеса, или предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула (напуштене или прекинуте иновативне активности).
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product and process innovation or those that had ongoing or abandoned innovation activity.

7.1. ИЗДАЦИ ЗА ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА¹ У 2008. ГОДИНИ
EXPENDITURE ON INNOVATION ACTIVITY¹ IN 2008

%

Издаци за иновативне активности	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Expenditure on innovation</i>
УКУПНО	100	3,04	38,91	58,06	<i>TOTAL</i>
Трошкови интерних активности истраживања и развоја	23	7,63	14,51	29,50	<i>Expenditure of intramural research and development</i>
Трошкови екстерних услуга истраживања и развоја	1,07	0,85	1,96	0,48	<i>Expenditure of extramural R&D</i>
Трошкови за набавку машина, опреме и софтвера	61,73	85,16	72,85	53,05	<i>Expenditure of acquisition of machinery, equipment and software</i>
Трошкови за усвајање екстерног знања усмјереног на иновативне активности	0,29	0,31	0,33	0,25	<i>Expenditure of acquisition of other external knowledge</i>
Трошкови за образовање и обуку	2,26	2,13	1,99	2,45	<i>Expenditure of education and training for innovation activities</i>
Трошкови за све облике дизајна	0,36	0,50	0,62	0,19	<i>Expenditure of all forms of design</i>
Трошкови маркетинга	11,29	3,42	7,73	14,08	<i>Marketing expenditure</i>

Графикон 5. Издаци за иновативне активности у 2008. години
Graph 5. Expenditure of innovation activity in year 2008

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) или иновацију процеса, или предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула (напуштене или прекинуте иновативне активности).
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product and process innovation or those that had ongoing or abandoned innovation activity.

7.2. ОДНОС ИЗДАТАКА ЗА ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ И УКУПНОГ ПРИХОДА ИНОВАТИВНО АКТИВНИХ ПРЕДУЗЕЋА¹ У 2008. ГОДИНИ
RATIO OF TOTAL TURNOVER AND EXPENDITURE ON INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES¹ IN 2008 %

	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
УКУПНО	4,43	4,01	4,35	4,51	<i>TOTAL</i>
Интерне активности истраживања и развоја	1,02	0,31	0,63	1,33	<i>Intramural research an development</i>
Екстерне услуге истраживања и развоја	0,05	0,03	0,09	0,02	<i>Extramural R&D</i>
Набавка машина, опреме и софтвера	2,73	3,41	3,17	2,39	<i>Acquisition of machinery, equipment and software</i>
Усвајање екстерног знања усмјереног на иновативне активности	0,01	0,01	0,01	0,01	<i>Acquisition of other external knowledge</i>
Образовање и обука	0,10	0,09	0,09	0,11	<i>Education and training for innovation activities</i>
Сви облици дизајна	0,02	0,02	0,03	0,01	<i>All forms of design</i>
Трошкови маркетинга	0,50	0,14	0,34	0,64	<i>Marketing expenditure</i>

8. ИНОВАТИВНО АКТИВНА ПРЕДУЗЕЋА¹ КОЈА СУ ПОЈЕДИНЕ ЕФЕКТЕ ИНОВАЦИЈА ОЗНАЧИЛА КАО БЕОМА ЗНАЧАЈНЕ
ENTERPRISE WITH INNOVATION ACTIVITY¹ WHICH SPECIFIED EFFECT OF INNOVATION MARKED AS VERY IMPORTANT %

Ефекти иновација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Effect of innovation</i>
Повећање асортимана производа или услуга	35,27	33,33	33,33	43,90	<i>Increasing range of goods or services</i>
Продор на нова тржишта и повећање тржишног удјела	22,77	15,56	21,74	34,15	<i>Entry to the new market and increasing of market share</i>
Побољшање квалитета производа или услуга	38,39	33,33	39,86	39,02	<i>Quality improvment of goods or services</i>
Замјена застарјелих производа, услуга или процеса	29,02	26,67	27,54	36,59	<i>Replacemnt of obsolte goods, services and process</i>
Повећање флексибилности производње или пружања услуга	25,00	13,33	25,36	36,59	<i>Increasing of production flexibility or service delivery</i>
Повећање капацитета за производњу производа или пружање услуга	30,80	20,00	35,51	26,83	<i>Increasing of production capacity or service delivery</i>
Побољшање здравствених и сигурносних аспеката и смањење штетних утицаја на околину	19,64	8,89	22,46	21,95	<i>Improving of health and safety aspects and reducing harmful impact on the enviroment</i>
Смањење трошкова рада по јединици производа	18,75	20	18,84	17,07	<i>Reduction of labor costs per unit of production</i>
Смањење трошкова материјала и енергије	15,63	17,78	14,49	17,07	<i>Reduction of labor costs per unit of production</i>
Повећање добити предузећа	22,77	22,22	20,29	31,71	<i>Increasing of enterprise profit</i>

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) или иновацију процеса, или предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула (напуштене или прекинуте иновативне активности).
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product and process innovation or those that had ongoing or abandoned innovation activity.

9. ИНОВАТИВНО АКТИВНА ПРЕДУЗЕЋА¹ КОЈА СУ ПОЈЕДИНЕ ИЗВОРЕ ИНФОРМАЦИЈА ОЗНАЧИЛА КАО ВЕОМА ЗНАЧАЈНЕ
INNOVATION ACTIVE ENTERPRISES¹ WHICH SPECIFIED SOURCE OF INFORMATION MARKED AS VERY IMPORTANT %

Извори информација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Source of information</i>
Унутар предузећа или групе предузећа	34,82	28,89	32,61	48,78	<i>Within the enterprise or enterprise group</i>
Добављачи	19,64	15,56	18,12	29,27	<i>Suppliers</i>
Клијенти или купци	22,77	15,56	22,46	31,71	<i>Clients or customers</i>
Конкуренти или друга предузећа из сектора	10,71	11,11	11,59	7,32	<i>Competitors or other enterprises</i>
Консултанти, агенције за пословна истраживања или приватни истраживачки институти	6,25	6,67	5,07	9,76	<i>Consultant, agency for business researching or private R&D institutes</i>
Факултети или друге високошколске установе	2,68	4,44	2,90	-	<i>Faculties or other higher education institution</i>
Државни или јавни истраживачки институти	3,57	6,67	2,90	2,44	<i>Government or public research institutes</i>
Конференције, сајмови, изложбе	12,95	15,56	12,32	12,20	<i>Conferences, trade fairs exhibitions</i>
Научни часописи и комерцијалне/техничке публикације	8,93	6,67	10,87	4,88	<i>Scientific journals, trade/technical publications</i>
Професионална и гранска удружења	5,36	6,67	4,35	7,32	<i>Professional and trade association</i>
Интернет	31,70	28,89	32,61	31,71	<i>Internet</i>

10. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ УВЕЛА ИНОВАЦИЈЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ У ПЕРИОДУ 2006 – 2008. ГОДИНЕ
ENTERPRISES THAT IMPLEMENTED ORGANISATIONAL INNOVATION IN PERIOD 2006 – 2008 %

	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Предузећа у узорку	31,11	18,79	33,22	54,90	<i>Enterprises in sample</i>
Иновативно активна предузећа	61,61	53,33	62,32	68,29	<i>Innovation active enterprises¹</i>

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) или иновацију процеса, или предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула (напуштене или прекинуте иновативне активности).
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product and process innovation or those that had ongoing or abandoned innovation activity.

10.1. ЕФЕКТИ ИНОВАЦИЈА У ОРГАНИЗАЦИЈИ КОЈЕ СУ ПРЕДУЗЕЋА ОЗНАЧИЛА КАО ВЕОМА ЗНАЧАЈНЕ
ENTERPRISE WHICH SPECIFIED EFFECTS OF ORGANISATIONAL INNOVATION MARKED AS VERY IMPORTANT %

Ефекти иновација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Effect of innovation</i>
Скраћивање времена потребног за реакцију на потребе купаца или добављача					<i>Reducing the time needed for reaction on customers or suppliers needs</i>
предузећа у узорку	35,06	35,71	32,65	42,86	<i>enterprises in sample</i>
иновативно активна предузећа ¹	38,41	37,50	37,21	42,86	<i>innovation active enterprises¹</i>
Побољшање способности развоја нових производа или процеса					<i>Improving skills for development of new products or process</i>
предузећа у узорку	32,47	21,43	33,67	39,29	<i>enterprises in sample</i>
иновативно активна предузећа ¹	36,23	25	38,37	39,29	<i>innovation active enterprises¹</i>
Побољшање квалитета производа или услуга					<i>Quality improvement of products or process</i>
предузећа у узорку	48,05	42,86	48,98	50	<i>enterprises in sample</i>
иновативно активна предузећа ¹	52,17	45,83	54,65	50	<i>innovation active enterprises¹</i>
Смањење трошкова по јединици производа					<i>Reducing costs per product units</i>
предузећа у узорку	17,53	21,43	15,31	21,43	<i>enterprises in sample</i>
иновативно активна предузећа ¹	18,84	25	16,28	21,43	<i>innovation active enterprises¹</i>
Побољшање комуникације и размјене информација унутар предузећа или са другим предузећима или установама					<i>Improvement of communication and exchange of information within the enterprise or with other enterprise or institutions</i>
предузећа у узорку	41,56	28,57	42,86	50	<i>enterprises in sample</i>
иновативно активна предузећа ¹	42,75	29,17	44,19	50	<i>innovation active enterprises¹</i>

11. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ УВЕЛА ИНОВАЦИЈЕ У МАРКЕТИНГУ У ПЕРИОДУ 2006 – 2008. ГОДИНЕ
ENTERPRISES THAT IMPLEMENTED INNOVATION IN MARKETING IN PERIOD 2006 – 2008 %

	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Предузећа у узорку	32,12	21,48	34,58	49,02	<i>Enterprises in sample</i>
Иновативно активна предузећа ¹	59,38	51,11	60,87	60,98	<i>Innovation active enterprises¹</i>

11.1. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ ПОЈЕДИНЕ ЕФЕКТЕ ИНОВАЦИЈА У МАРКЕТИНГУ ОЗНАЧИЛА КАО ВЕОМА ЗНАЧАЈНЕ
ENTERPRISES WHICH SPECIFIED EFFECTS OF MARKETING INNOVATION MARKED AS VERY IMPORTANT %

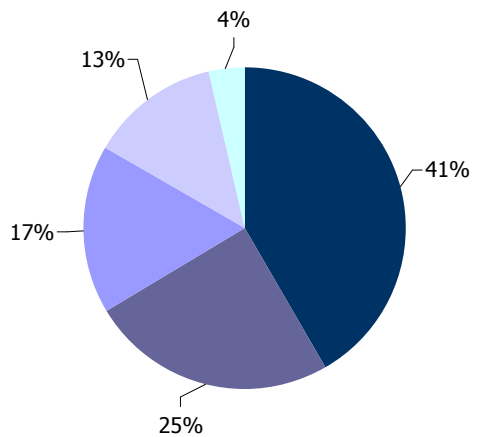
Ефекти иновација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Effect of innovation</i>
Повећање или задржавање постојећег учешћа на тржишту					<i>Increasing or maintaining of existing market share</i>
предузећа у узорку	38,36	18,75	43,14	44	<i>enterprises in sample</i>
иновативно активна предузећа ¹	45,45	26,09	51,19	44	<i>innovation active enterprises¹</i>
Пласирање производа новим групама купаца					<i>Product placement to the new group of customer</i>
предузећа у узорку	29,56	15,63	34,31	28	<i>enterprises in sample</i>
иновативно активна предузећа ¹	34,85	21,74	40,48	28	<i>innovation active enterprises¹</i>
Пласирање производа на нова географска тржишта					<i>Product placement on the new geographical markets</i>
предузећа у узорку	16,35	15,63	17,65	12	<i>enterprises in sample</i>
иновативно активна предузећа ¹	19,70	21,74	21,43	12	<i>innovation active enterprises¹</i>

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) или иновацију процеса, или предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула (напуштене или прекинуте иновативне активности).
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product and process innovation or those that had ongoing or abandoned innovation activity.

12. ПРОСЈЕЧНА СТАРОСТ ОПРЕМЕ У ПРЕДУЗЕЋУ
AVERAGE AGE OF ENTERPRISE EQUIPMENT

%

Старост опреме	УКУПНО TOTAL	Мала Small	Средња Medium	Велика Large	Age of equipment
Старија од 10 година					Older than 10 years
предузећа у узорку	41,55	33,38	43,06	56,63	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	35,82	24,04	35,03	51,40	innovation active enterprises ¹
Између 5 и 10 година					Between 5 and 10 years
предузећа у узорку	24,96	30,07	23,63	17,71	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	21,96	24,67	22,08	18,56	innovation active enterprises ¹
Између 3 и 5 година					Between 3 and 5 years
предузећа у узорку	16,97	17,40	17,57	12,19	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	17,31	18,78	17,75	14,23	innovation active enterprises ¹
Између 1 и 3 године					Between 1 and 3 years
предузећа у узорку	12,86	16,75	11,51	9,26	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	18,93	28,80	18,11	10,88	innovation active enterprises ¹
Мање од годину дана					Less than year
предузећа у узорку	3,67	2,40	4,23	4,21	enterprises in sample
иновативно активна предузећа ¹	5,98	3,71	7,02	4,93	innovation active enterprises ¹

■ старија од 10
older than 10 years

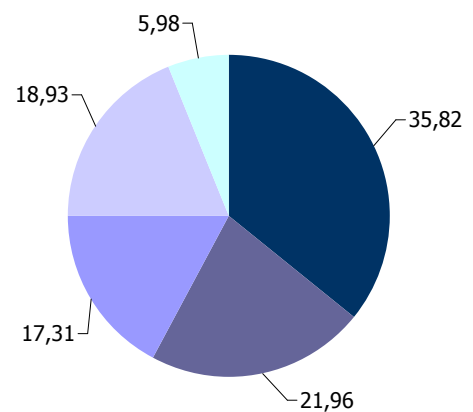
■ између 5 и 10
between 5 and 10 years

■ између 3 и 5
between 3 and 5 years

■ између 1 и 3
between 1 and 3 years

■ мање од годину дана
less than 1 year

Графикон 6. Просјечна старост опреме предузећа у узорку
Graph 6. Average age of equipment in enterprise sample

■ старија од 10
older than 10 years

■ између 5 и 10
between 5 and 10 years

■ између 3 и 5
between 3 and 5 years

■ између 1 и 3
between 1 and 3 years

■ мање од годину дана
less than 1 year

Графикон 7. Просјечна старост опреме у иновативно активним предузећима¹
Graph 7. Average age of equipment in innovation active enterprises¹

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) или иновацију процеса, или предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула (напуштене или прекинуте иновативне активности).
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product and process innovation or those that had ongoing or abandoned innovation activity.

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Истраживање о иновативним активностима предузећа спроведено је први пут као експериментално пилот истраживање, на бази узорка, у складу са методолошким препорукама OECD-а и Еуростата. Као оквир за избор узорка служио је статистички пословни регистар и сви резултати који су добијени овим истраживањем су у директној вези са квалитетом података из регистра. Сврха истраживања је добијање података о иновативним активностима предузећа.

У узорак су укључене све три величине предузећа, мала (10 – 49 запослених), средња (50 – 249 запослених) и велика (250 и више), док су микро предузећа (мање од 10 запослених) искључена. Узорак обухвата следеће дјелатности :

С Вађење руда и камена

Д Прерађивачка индустрија

Е Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом и водом

Г Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство

И Саобраћај, складиштење и везе

Ј Финансијско посредовање

К Активности у вези са некретностима, изнајмљивање и пословне активности.

Према Приручнику за прикупљање и тумачење података о иновацијама (Oslo manual, III edition, 2005, у издању OECD и Eurostat) кориштене су следеће дефиниције :

Иновација је примјена новог или значајно побољшаног производа или услуге, процеса, или маркетиншке методе или нове организационе методе у пословању, организацији рада или односима предузећа са окружењем. Иновативне активности обухватају иновације производа, иновације процеса, иновације у организацији предузећа и иновације у маркетингу. Иновација мора бити нова за предузеће, иако је иновацију можда развило неко друго предузеће.

Иновација производа је увођење на тржиште новог или значајно побољшаног физичког производа или услуге у смислу њихових карактеристика као што су могућности кориштења производа или услуге или њихова прилагођеност кориснику. Ово укључује значајна побољшања техничких карактеристика, компоненти и материјала, уграђеног софтвера, корисничке оријентисаности или других функционалних карактеристика. Иновација производа (новог или побољшаног) мора бити нова за ваше предузеће, али не нужно за ваше тржиште. Није пресудно да ли је иновацију изворно развило ваше предузеће или неко друго.

Иновација процеса је имплементација новог или значајно побољшаног начина производње или испоруке. Ово укључује значајне промјене у техници, опреми и/или софтверу. Иновација процеса (нова или унапређена) мора бити нова за ваше предузеће, а ваше предузеће не мора бити нужно прво које је увело тај процес. При томе није битно да ли је иновацију развило ваше или неко друго предузеће. Искључиво организационе и менаџерске промјене не сматрају се иновацијом процеса.

Иновација у организацији предузећа је нова организациона метода у пословној пракси вашег предузећа (укључујући управљање знањем), организацији радног мјеста или односима са другим субјектима којом се ваше предузеће није користило. Организациона иновација мора бити резултат стратешке одлуке управе предузећа.

Маркетиншка иновација јесте примјена новог маркетиншког концепта или стратегије која се значајно разликује од постојећих маркетиншких поступака у вашем предузећу и која прије није кориштена. Захтјева значајне промјене у дизајну или паковању производа, пласирању производа на тржиште, промоцији производа или одређивању

METHODOLOGICAL EXPLANATIONS

Survey on innovation activity of enterprises was carried out for the first time as experimental pilot survey, based on sample, in accordance with OECD and Eurostat methodological recommendations. Statistical business register was used as a frame for sample selection and all results obtained through this survey are in direct correlation with the quality of the data from register. Main goal of the survey is to obtain data about innovation activity of enterprises.

All three sizes of enterprises were included in the sample, small (10 -49 employees), medium (50 – 249 employees) and large (250 and more), while the micro enterprises (less than 10 employees) were excluded. The sample covers following sections :

C Mining and quarrying

D Manufacturing

E Electricity, gas and water supply

G Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods

I Transport, storage and communication

J Financial intermediation

K Real estate, renting and business activities.

According to Guidelines for collecting and interpreting data on innovation activity (Oslo manual, III edition, 2005, in a joint publication of OECD и Eurostat) following definitions were used :

An innovation is the implementation of a new or significantly improved product (good or service), or process or marketing method or a new organisational method in business practices, workplace organisation or external relations. Innovation activity covers innovation of a product, innovation of process, innovation in organisation or marketing innovation. The innovation must be new to enterprise although the innovation was possibly developed by other enterprises.

A product innovation is the market introduction of a new good or service or a significantly improved good or service with respect to its characteristics such as possibility of using or user friendliness. This includes significantly improved technical characteristics, components and materials, embedded software, user friendliness or other functional characteristics. A product innovation must be new to your enterprise, but it does not need to be new to your market. It does not matter if the innovation was originally developed by your enterprise or other enterprises.

A process innovation is the implementation of a new or significantly improved production process or distribution method. This includes significant changes in technics, equipment and/or software. A process innovation (new or significantly changed) must be new to your enterprise, but your enterprise does not need to be the first who developed that process. It does not matter if the innovation was originally developed by your enterprise or other enterprises. Only organisational and changes in management are not considered as process innovation.

An organisational innovation is the implementation of a new organisational method in business practice of your enterprise (including knowledge management), workplace organisation or external relations which your enterprise did not use before. Organisational innovation must be result of strategic decision of enterprise headoffice.

A marketing innovation is the implementation of new marketing concept or strategy which are significantly different than existing marketing procedures in your enterprise and which was not in use before. It demands significantly changes in design or packing methods, product placement on the market, product promotion or pricing.

Саопштење припремила: Долорес Пеулић

Издаје и штампа Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка Млађеновића 12д - Тел. +387 51 450 275 – Др Радмила Чичковић, директор - Тираж 10 - Излази трогодишње - Саопштење је објављено и на Интернету на адреси: www.rzs.rs.ba - E-mail: stat@rzs.rs.ba - **Приликом коришћења података обавезно навести извор**

Prepared by: Dolores Peulić

*Edited, published and printed by Republika Srpska Institute of Statistics, Banja Luka, Veljka Mladenovića 12d - Tel. +387 51 450 275 - Dr Radmila Čičković, Director General - Total print run copies 10 – Three year periodicity - Release is available on the Internet at: www.rzs.rs.ba - E-mail: stat@rzs.rs.ba - **These data can be used provided the source is acknowledged***